Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

28. listopada 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Autorsko pravo i srodna prava – Direktiva 2001/29/EZ – Informacijsko društvo – Usklađivanje određenih aspekata autorskog i srodnih prava – Članak 3. stavak 1. – Priopćavanje javnosti – Pojam ‚javnost' – Prijenos elektroničkom poštom sudu zaštićenog djela kao dokaza u okviru sudskog postupka"

U predmetu C-637/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Svea hovrätt – Patent- och marknadsöverdomstolen (Žalbeni sud regije Svea – Žalbeni sud za patente i tržišno natjecanje, Švedska), odlukom od 20. kolovoza 2019., koju je Sud zaprimio 27. kolovoza 2019., u postupku

BY

protiv

CX,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, M. Ilešič (izvjestitelj), E. Juhász, C. Lycourgos i I. Jarukaitis, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Hogan,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za švedsku vladu, C. Meyer-Seitz i H. Eklinder, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, K. Simonsson i J. Samnadda, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 3. rujna 2020.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: švedski

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 1. i članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL 2001., L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između tužitelja u glavnom postupku, koja tvrdi da je nositelj autorskog prava na fotografiji, i tuženika u glavnom postupku, korisnika te fotografije, povodom prijenosa od strane tuženika u glavnom postupku, kao dokaza u okviru postupka protiv tužitelja u glavnom postupku pred građanskim sudom, primjerka stranice s internetske stranice potonjeg koja sadržava navedenu fotografiju.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Uvodne izjave 3., 9., 10. i 31. Direktive 2001/29 određuju:

„(3) Predloženo usklađivanje pomoći će u provedbi četiriju sloboda unutarnjeg tržišta i povezano je s poštovanjem temeljnih načela prava, a osobito vlasništva, uključujući intelektualno vlasništvo i slobodu izražavanja i javni interes.

[…]

(9) Svako usklađivanje autorskog prava i srodnih prava mora se temeljiti na visokoj razini zaštite, budući da su takva prava ključna za intelektualno stvaralaštvo. Njihova zaštita pomaže u održavanju i razvoju kreativnosti u interesu autora, umjetnika izvođača, producenata, potrošača, kulture, industrije i javnosti u cjelini. Intelektualno vlasništvo je stoga priznato kao sastavni dio vlasništva.

(10) Ako autori ili umjetnici izvođači namjeravaju nastaviti svoj kreativan i umjetnički rad, moraju dobiti odgovarajuću naknadu za korištenje svojega djela, kao što to moraju dobiti i producenti kako bi bili u mogućnosti financirati to djelo. Ulaganje potrebno za proizvodnju proizvoda kao što su fonogrami, filmovi ili multimedijalni proizvodi, i usluga kao što su usluge ‚na zahtjev', značajno je. Odgovarajuća pravna zaštita prava intelektualnog vlasništva nužna je za jamčenje postojanja takve naknade i pruža mogućnost zadovoljavajućeg povrata tog ulaganja.

[…]

(31) Pravedna ravnoteža prava i interesa između različitih kategorija nositelja prava, kao i između različitih kategorija nositelja prava i korisnika predmeta zaštite mora biti osigurana. Postojeće iznimke i ograničenja prava, što su ih odredile države članice, moraju se ponovno procijeniti s obzirom na novo elektroničko okruženje. […] Kako bi se osiguralo pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta, takve bi se iznimke i takva ograničenja trebala ujednačenije definirati. Stupanj njihova usklađivanja trebao bi se temeljiti na njihovu utjecaju na nesmetano [dobro] funkcioniranje unutarnjeg tržišta."

4 Članak 3. te direktive, naslovljen „Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti i pravo stavljanja drugih predmeta zaštite na raspolaganje javnosti”, u stavku 1. propisuje:

„Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za svako priopćavanje njihovih djela javnosti, žicom ili bežičnim putem, uključujući stavljanje njihovih djela na raspolaganje javnosti tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.”

5 Članak 4. navedene direktive, naslovljen „Pravo distribucije”, u stavku 1. propisuje:

„Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za bilo koji oblik distribucije javnosti [javnog distribuiranja] izvornika ili primjeraka njihovih djela prodajom ili na koji drugi način.”

6 Članak 9. iste direktive, naslovljen „Nastavak primjene drugih pravnih odredaba”, predviđa:

„Ova Direktiva ne dovodi u pitanje odredbe o, osobito, patentima, žigovima, dizajnu, korisnim modelima, topografijama poluvodičkih proizvoda, izgledu slova, uvjetnom pristupu, pristupu kablu za usluge emitiranja, zaštiti nacionalnih bogatstava, zakonskim uvjetima za pohranu, o ograničenom postupanju i nepoštenom tržišnom natjecanju, poslovnoj tajni, sigurnosti, povjerljivosti, zaštiti podataka i privatnosti, pristupu javnim dokumentima, ugovornom pravu.”

Švedsko pravo

7 Članak 2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) (Zakon (1960:729) o autorskom pravu na književnim i umjetničkim djelima; u daljnjem tekstu: URL) propisuje:

„U okviru ograničenja koja su utvrđena ovim zakonom, autorsko pravo podrazumijeva isključivo pravo raspolaganja djelom putem njegova reproduciranja i stavljanja na raspolaganje javnosti, u izvornom ili izmijenjenom obliku, prevedenom ili prerađenom obliku, u drugoj vrsti književnog ili umjetničkog djela, ili u nekom drugom tehnološkom obliku.

Svako izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje djela, na bilo koji način i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično, smatra se reprodukcijom.

Djelo se u sljedećim slučajevima stavlja na raspolaganje javnosti:

1. Kada je djelo podložno priopćavanju javnosti. Do priopćavanja javnosti dolazi kada je djelo stavljeno na raspolaganje javnosti, žicom ili bežičnim putem, s mjesta koje je različito od onog na kojem javnost može uživati u tom djelu. Ono obuhvaća svako priopćavanje koje se provodi na način da pripadnici javnosti mogu pristupiti djelu s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.

[…]

4. Kada se reprodukcija djela nudi na prodaju, u najam ili na posudbu ili se na drugi način distribuira javnosti.

Svako priopćavanje ili izvođenje djela namijenjenog velikom zatvorenom krugu, u profesionalnom kontekstu, smatra se priopćavanjem javnosti ili javnom izvedbom.”

8 Članak 49.a URL-a predviđa:

„Autor fotografskog djela ima isključivo pravo reproducirati tu fotografiju i staviti je na raspolaganje javnosti. To se pravo primjenjuje bez obzira na to upotrebljava li se djelo u izvornom ili u izmijenjenom obliku i bez obzira na korištenu tehniku.”

9 U skladu s tryckfrihetsförordningen (Uredba o slobodi tiska), promicanje slobode izražavanja i raznolikosti informacija podrazumijeva pravo svakoga na pristup javnim dokumentima. U tom pogledu ta uredba predviđa da je javni dokument svaki postupovni akt koji se na bilo koji način i u bilo kojem obliku prosljeđuje sudu. Iz toga slijedi da, uz iznimku podataka koji su povjerljivi, svatko može zatražiti pristup postupovnom aktu koji je podnesen sudu.

Glavni postupak i prethodna pitanja

10 Tužitelj i tuženik u glavnom postupku fizičke su osobe od kojih svaka upravlja internetskom stranicom.

11 U okviru spora pred švedskim građanskim sudovima tuženik u glavnom postupku je kao dokaz sudu pred kojim je pokrenut postupak dostavio presliku stranice teksta koja sadržava fotografiju, pri čemu je ta stranica preuzeta s internetske stranice tužitelja u glavnom postupku.

12 Tužitelj u glavnom postupku, koji tvrdi da je nositelj autorskog prava na toj fotografiji, zatražio je da se tuženiku u glavnom postupku naloži da mu isplati naknadu štete zbog povrede autorskog prava te zbog povrede posebne zaštite koja se pruža fotografskim djelima, predviđenima člancima 2. i 49.a URL-a. Tuženik u glavnom postupku osporava svaku obvezu naknade štete.

13 Sud koji odlučuje u prvom stupnju presudio je da je navedena fotografija zaštićena na temelju članka 49.a URL-a. Taj je sud utvrdio da, s obzirom na to da je ta fotografija podnesena sudu kao postupovni akt, svatko može zatražiti njezino priopćavanje u skladu s primjenjivim pravnim odredbama. Navedeni sud iz toga je zaključio da je tuženik u glavnom postupku javno distribuirao tu fotografiju u smislu URL-a. Međutim, smatrao je da nije bilo utvrđeno da je tužitelj u glavnom postupku pretrpio štetu i stoga je odbio njegov zahtjev.

14 Tužitelj u glavnom postupku podnio je žalbu protiv te presude Svea hovrätt – Patent- och marknadsöverdomstolen (Žalbeni sud regije Svea – Žalbeni sud za patente i tržišno natjecanje, Švedska) sudu koji je uputio zahtjev.

15 Taj sud navodi da mora, među ostalim, odlučiti o tome može li prijenos primjerka te fotografije sudu u okviru postupovnog akta predstavljati neovlaštenu distribuciju djela, u smislu autorskog prava, kao javno distribuiranje ili priopćavanje javnosti, s obzirom na to da su stranke u postupku koji se pred njim vodi pojasnile da je predmetna fotografija poslana sudu pred kojim je pokrenut postupak elektroničkom poštom kao elektronička kopija. Sud koji je uputio zahtjev također želi znati može li se smatrati da je sud obuhvaćen pojmom „javnost”.

16 U tom pogledu ističe da postoje nejasnoće u pogledu tumačenja, u pravu Unije, pojmova „priopćavanje javnosti” i „javno distribuiranje”, u slučaju prijenosa zaštićenog djela sudu u okviru postupovnog akta, osobito u pogledu toga može li se, s jedne strane, smatrati da je sud obuhvaćen pojmom „javnost” u smislu Direktive 2001/29 i, s druge strane, ima li pojam „javnost” isto značenje u svrhu primjene članka 3. stavka 1. i članka 4. stavka 1. te direktive.

17 Osim toga, valja utvrditi predstavlja li, kada se postupovni akt podnosi sudu, bilo u obliku „fizičkog” dokumenta ili kao privitak elektroničkoj pošti, taj prijenos koji ima isti učinak i služi istoj svrsi u oba slučaja „priopćavanje javnosti” ili „javno distribuiranje”.

18 U tim je okolnostima Svea hovrätt – Patent- och marknadsöverdomstolen (Žalbeni sud regije Svea – Žalbeni sud za patente i tržišno natjecanje) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Ima li pojam ‚javnost' iz članka 3. stavka 1. i članka 4. stavka 1. Direktive [2001/29] ujednačeno značenje?

2. Ako je odgovor na prvo pitanje potvrdan, treba li smatrati da je sud obuhvaćen pojmom ‚javnost' u smislu navedenih odredbi?

3. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje:
   a) može li u slučaju priopćavanja zaštićenog djela sudu taj sud biti obuhvaćen pojmom ‚javnost'?
   b) može li u slučaju distribucije zaštićenog djela sudu taj sud biti obuhvaćen pojmom ‚javnost'?

4. Može li činjenica da nacionalno zakonodavstvo utvrđuje opće načelo pristupa javnim dokumentima u skladu s kojim svatko tko to zatraži može pristupiti postupovnim aktima koji su podneseni sudu, osim kada oni sadržavaju povjerljive informacije, utjecati na ocjenu predstavlja li prijenos zaštićenog djela sudu ‚priopćavanje javnosti' ili ‚javno distribuiranje'?"

O prethodnim pitanjima

19 Uvodno valja istaknuti da iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da je fotografija o kojoj je riječ u glavnom postupku poslana sudu pred kojim je pokrenut postupak elektroničkom poštom u obliku elektroničke kopije.

20 Međutim, iz sudske prakse proizlazi da priopćavanje djela javnosti, osim distribucije njegovih fizičkih primjeraka, nije obuhvaćeno pojmom „javnog distribuiranja" iz članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29, nego pojmom „priopćavanje javnosti", u smislu članka 3. stavka 1. te direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2019., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, t. 45., 51. i 52.).

21 U tim okolnostima valja smatrati da svojim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 tumačiti na način da pojam „priopćavanje javnosti" iz te odredbe obuhvaća prijenos zaštićenog djela elektroničkim putem sudu kao dokaz u okviru sudskog postupka između pojedinaca.

22 U tom pogledu, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda koja se odnosi na članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29, pojam „priopćavanje javnosti" ujedinjuje dva kumulativna elementa, točnije radnju priopćavanja nekog djela i priopćavanje tog djela određenoj javnosti (presude od 31. svibnja 2016., Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, t. 37., i od 19. prosinca 2019., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, t. 61. i navedena sudska praksa).

23 Kao što to također proizlazi iz te sudske prakse, kao prvo, svaka radnja korisnika koja, uz potpuno poznavanje posljedica njegova postupanja, omogućuje pristup zaštićenim djelima, može predstavljati radnju priopćavanja u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29 (presuda od 14. lipnja 2017., Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, t. 26.).

24 To je slučaj sa slanjem zaštićenog djela elektroničkim putem sudu kao dokaza u okviru sudskog postupka između pojedinaca.

25 Kao drugo, da bi bila obuhvaćena pojmom „priopćavanje javnosti" u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29, još je potrebno da su zaštićena djela doista priopćena određenoj javnosti (presuda od 14. lipnja 2017., Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, t. 40. i navedena sudska praksa).

26 U tom pogledu pojam „javnosti” obuhvaća neograničen broj potencijalnih adresata te usto podrazumijeva znatan broj osoba (presude od 15. ožujka 2012., SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, t. 84.; od 31. svibnja 2016., Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, t. 41. i od 29. studenoga 2017., VCAST, C-265/16, EU:C:2017:913, t. 45.).

27 Što se tiče neograničenosti broja potencijalnih adresata, Sud je naglasio da se radi o tome da se djelo učini dostupnim svim prikladnim sredstvima osobama općenito, kao suprotnost točno određenim osobama za koje se smatra da pripadaju privatnoj skupini (presude od 15. ožujka 2012., SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, t. 85. i od 31. svibnja 2016., Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, t. 42.).

28 U ovom slučaju, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 42. do 44. svojeg mišljenja, za priopćavanje poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku treba smatrati da se odnosi na jasno definiranu i zatvorenu skupinu osoba koje obavljaju funkcije javne službe unutar suda, a ne na neograničen broj potencijalnih adresata.

29 Stoga to priopćavanje nije izvršeno osobama općenito, već pojedinačnim i određenim profesionalcima. U tim okolnostima valja smatrati da se prijenos zaštićenog djela elektroničkim putem sudu, kao dokaz u okviru sudskog postupka između pojedinaca, ne može kvalificirati kao „priopćavanje javnosti” u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29 (vidjeti po analogiji presudu od 19. studenoga 2015., SBS Belgium, C-325/14, EU:C:2015:764, t. 23. i 24.).

30 U tom pogledu nije relevantno postojanje pravila u području pristupa javnim dokumentima u nacionalnom pravu. Naime, takav pristup ne odobrava korisnik koji je poslao djelo sudu, nego potonji pojedincima koji to zatraže, na temelju obveze i u skladu s postupkom predviđenim nacionalnim pravom o pristupu javnim dokumentima, na čije odredbe ne utječe Direktiva 2001/29, kao što to izričito predviđa njezin članak 9.

31 Valja istaknuti da, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 3. i 31. Direktive 2001/29, tumačenje iz točke 29. ove presude omogućuje održavanje, osobito u digitalnom okruženju, pravedne ravnoteže između interesa nositelja autorskih i srodnih prava da se zaštite njihova prava intelektualnog vlasništva, što je trenutno utvrđeno u članku 17. stavku 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), i zaštite interesa i temeljnih prava korisnika predmeta zaštite te javnog interesa (vidjeti u tom smislu presudu od 29. srpnja 2019., Pelham i dr., C-476/17, EU:C:2019:624, t. 32. i navedenu sudsku praksu).

32 Osobito, Sud je već imao priliku podsjetiti da iz članka 17. stavka 2. Povelje odnosno iz sudske prakse Suda nipošto ne proizlazi da je pravo intelektualnog vlasništva, koje je utvrđeno u toj odredbi, nedodirljivo i da je stoga potrebno osigurati njegovu zaštitu na apsolutan način, već to pravo valja odvagnuti u odnosu na druga temeljna prava (vidjeti u tom smislu presudu od 29. srpnja 2019., Pelham i dr., C-476/17, EU:C:2019:624, t. 33. i 34. i navedenu sudsku praksu), među kojima se nalazi pravo na djelotvoran pravni lijek zajamčeno člankom 47. Povelje.

33 Međutim, takvo bi pravo bilo ozbiljno ugroženo ako bi se nositelj prava mogao usprotiviti priopćavanju dokaza sudu samo zato što ti dokazi sadržavaju predmet zaštićen autorskim pravom.

34 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti da članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da pojam „priopćavanje javnosti” iz te odredbe ne obuhvaća prijenos zaštićenog djela elektroničkim putem sudu kao dokaza u okviru sudskog postupka između pojedinaca.

Troškovi

35 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu treba tumačiti na način da pojam „priopćavanje javnosti” iz te odredbe ne obuhvaća prijenos zaštićenog djela elektroničkim putem sudu kao dokaza u okviru sudskog postupka između pojedinaca.

Potpisi